

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ НЕДЕЉНО ЈЕДАНПУТ НА ТАБАКУ

Цена за Србију:

НА ГОДИНУ	6 дин.
ЗА ПОЛА ГОДИНЕ	3 дин.
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ НА ГОДИНУ	9 дин.

УРЕДНИШТВО и АДМИНИСТРАЦИЈА

ЈЕ У ЗДАЊУ

ОПШТИНСКОГ СУДА

Цена је огласима 6 дин. пара од врете
Претплату ваља слати унутрњом поштом на општин-
ски суд а све кореспонденције на уредника

РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ.

Наплаћена писма не примају се.

С Р Б И !

При расстанку својем са великом уставотворном скупштином, Ја сам вам преко ваших изабраника наговестио да нов устав нашој милој и драгој отаџбини дајем, не себе, већ сина и Србије ради.

Данас је настао час да своју мисао народу објасним, да дам следства својој већ од дужег времена утврђеној намери.

За ову искрену и посљедњу реч као Владалац народу Својем, данашњи сам дан изабрао, с тога, што је то за Мене једна од оних успомена на светле тренутке, када сам помоћу вашом, Срби, успео да у државном животу Србије своју владавину обележим новом земаљском тековином.

Седма се година навршује како сам се вољом вашом и признањем Европе узвисио на краљевско достојанство, а двадесет је прва скорим, како по праву рођења свога и земаљских установа седим на престољу својих славних предака.

За то време радио сам колико сам умео, знао и могао, свакад само у целин, да послужим обновљеној Српској државној мисли, утврђеној садашњости, осигураној будућности.

У унутрашњој политици земаљској имао сам јасан и одређен правац, да Србији дам облик, установе и користи модерне Европске државе. У деветнајстом веку рођена држава и не може и не сме себе ради друкчије, она се мора руководити к' напретку, култури и цивилизацији, ма с колико жртава то било скопчано; и то вам у овом часу, у ком се моја улога свршава, понавља из дубине душе вама захвалан и одан вам први Краљ.

У првим годинама моје владавине у спољној политици ишао сам путем сходним за остварење једног од народних идеала, његове независности; после Берлинског уговора Србију сам водио путем сходним да стечену и Европом признату независност учврстим, путем поштовања воље Европе, поштовања општих и наших међународних уговора, путем у ком би јасно била обележена тежња Србије да она хоће и треба да буде на Балкану један живаљ реда и мира. Најсходнији начин за то био ми је: трудити се да задобијем пријатељство и потпору сила интересованих да одрже стање створено Берлинским уговором и мир Европе. Односи Србије су данас тако уређени, да сам дубоко уверен да ће се она само користити радом Мојим, продужујући и усавршавајући га.

С Р Б И,

Владавина је Моја била бурна и обележена и унутрашњим и спољним борбама, у једнима и другима, и успесима и неуспесима. Суђено ми је било да будем ваш вођа у часовима тешким и опасним. Свој рад као владалац остављам оцени повеснице, а вама од срца благодарим на потпори, коју сте ми указивали. За успехе вама хвала и слава, а за неуспехе нека на мени лежи одговорност.

У тим борбама, као и у мучним данима, које сам као човек имао да проживим построшио сам своју снагу.

Две периде моје владавине су окончане: прва спољним тековинама, друга великом уставном реформом.

Нова ера захтева снаге за рад.

Не осећам се моћан потребама њеним да одговорим: немам права да то и покушам ни према Србији, коју сам љубио и коју љубим, али која данас потребује не само љубави већ и оног полета за рад озбиљан, привредан и плодан, ни према сину својем, ни према Европи, која ме је обасипала својим симпатијама и којој остајем дубоко захвалан на толиком благовољењу према мени и народу моме за време моје владавине. Последње своје напоре осећање дужности и родољубља налагало ми је да уложим у делу стварања новог устава. Њим сам утврдио мир ред и спокојство у земљи, положио сталну основу за њен развитак и напредак.

На политичким партијама, које можда нису свакад мој рад, моје тежње разумевале и цениле, лежи данас дужност, да, поштујући нов устав, дело земаљске интелигенције као и слободног и законитог споразума између народа и круне, даду доказа о својем родољубљу, о својој државничкој мудрости и радом својим оправдају поверење народа.

Ако сам према унутрашњим политичким струјама грешио, нек је при овом расстанку са њима Мени од Бога просто, а ако су оне према мени грешиле, нек им је од Мене просто.

У будућности, драговољно са престола синавши, далеко од сваке политике, у земљи или ван ње, трудећи се по праву и дужности, коју Ми даје устав, да од свога сина створим доброг владаноца, Ја ћу бити први и највернији поданик Његовог Величанства Краља Александра I.

СРБИ,

Сина Мога, сина Србије, законитог Краља вашег, петог из племена ваше народне династије, окружите оном љубављу, оном верношћу и оданошћу, у којој сам Ја међу вама као малољетан одрастао, у којој сам као владар своју снагу црпио, и на којима вам вечита хвала.

Намесништво Краљевско предајем у руке опробаних, искусних, родољуба, мудрих државника.

Ја имам и поверења и уверења, да ће они Његовом Величанству Краљу Александру I. бити верни, да ће земаљски устав поштовати и по њему у име малољетног Краља владати, да ће све своје трудове уложити, да земљу изнутра унапреде, а с поља водити је правцем, који би осигурао мир и спокојство на Балкану, сачувати земљи користи, које сам јој задобио благоволењем Европе.

СРБИ,

На основу члана 70. Устава Краљевине Србије, Ја преносим своју власт на својега малољетног наследника сина мога Александра, а за краљевске намеснике наименујем:

Г. Јована Ристића,

Г. ђенерала Косту С. Протића,

Г. ђенерала Јована Бели-Марковића.

Прелседнику Нашег министарског савета препоручујем, да наше наименовање о Краљевском Намесништву обнародује и о извршењу се његовом стара, властима свима заповедам, да по њему поступају, свима и свакоме, да му се покоравају, личној, милој ми и Обреновићима вазда верној војсци, да данас положи заклетву верности Његовом Величанству Краљу Александру I.

Нека Бог благослови Србију,

Живио Његово Величанство Краљ Александар I.

Живео Народ Српски.

Дано у Београду,
у Нашем Краљевском Двору,
у двадесет првој години Наше Владавине,
22 фебруара 1889.

МИЛАН с. р.

ПРОКЛАМАЦИЈА

СРБИ!

На листовима историје наше младе Краљевине записан је данас један редак, значајан догађај.

Његово Величанство Краљ Србије Милан I. давши следства Својој од дужег времена потхрањиваној намери, одрекао се свечано Краљевскога Му престола, и по праву, које Му даје Устав земаљски, пренео је Краљевску власт на свога малолетног сина и наследника Краљевског Престола.

Редак је пример у историји, да се један владалац одриче Престола после многих сјајних успеха. За седамнајест година, од како је Краљ Милан, као пунолетан, стао владати, Србија је учинила знатних напредака. Од васалне Кнежевине Он је Србију увео у коло самосталних држава и подигао на ступањ Краљевине; њене је границе проширио, а на њене установе ударио печат најнапреднијих установа савремене Европе. Ако Његова владавина броји и по који неуспех са свим природно везан за судбину оних, који су позвани, да непрекидним радовима решавају најтеже државне задатке, беспристрасна историја одаће му правду: она ће пресудити, да је Краљ Милан стекао права на признавање Србије.

Наша отаџбина мора жалити, што се лишава владавине једнога Краља у најбољој снази Његовој, обogaњена искуством у државним пословима, а украшена сјајним даровима духа. Морамо жалити, што су остали узалудни сви покушаји и наши и владини, да Га од те намере одвратимо. Његова је воља остала пресудна.

Народе Српски!

На престоу Србије седи данас нов Краљ. Услед старијих народних закључења донесених пре 1839, услед закључења Великих Народних Скупштина од 1858, 1868 и 1869 године, као и на основу Устава земаљског (чл. 57), Краљевско Достојанство, као и сва уставна права Краљевска, наследно је син Краља Милана I. Краљевић Александар, као пети владалац из народне династије Обреновића.

Његово Величанство Краљ Србије Александар I. сео је данас на Престо својих славних предака, да настави мисију, коју је Промисао божији наменио заслужној народној династији.

А по што Краљ Александар није пунолетан, Краљ Милан, преносећи на Њ власт краљевску, наименовао је, у исто време, по праву, које Му признаје чл. 70. Устава земаљског, три Краљевска Намесника, да врше краљевску власт до пунолетства Краља Александра.

Срби!

Избор Краља Милана пао је на нас потписане. Позвани да приступимо своје новом задатку, ми смо данас, у присуству Његовога Величанства Краља Србије Александра I. као и у присуству Његовога узвишеног родитеља Краља Милана I. положили уставом прописану заклетву, да ћемо Краљу Александру бити верни и да ћемо владати по Уставу и законима земаљским.

Наша заклетва садржи, у исти мах, и нашу Намесничку мисију.

Имамо да очувамо аманет, који нам је поверен, а решени да то извршимо не презајући ни од каквих тегиба, ми смемо рачунати на потпору целог народа. Њему је пао у део тај благодарни задатак, да сам себи одгаји владоца. Млади огранак Обреновића, живећи у средини народној, напајан љубављу и оданошћу народном, а задахнут духом и предањима народним, као што су били задахнути сви владоци из Дома Обреновића, спремиће се, да се одушеви и задожи за срећу и идеале народне.

Имамо да владамо по Уставу и законима земаљским. Верно духу слободоумних установа, које је наш пови Устав освештао, Краљевско Намесништво вршиће своје уставне дужности без партијскога предубеђења. Од данас ни један од потписаних не припада ни којој политичкој партији. У колико ћемо ми претходити доказима добре воље, да поштујемо земаљски Устав, у толико ћемо се осећати јачи у праву, да од свију и свакога тражимо не мање поштовање према основноме закону земаљском.

Срби!

Ми смо пуно уверени, да ћемо се с вама сусрести на овоме путу, који нам обриче миран и правилан развитак коме ни с поља не прети никаква опасност.

На нама је старати се, да не само очувамо оно пријатељство великих сила, које је Краљ Милан нашој отаџбини стекао, но да га још развијемо и попунимо добрим међународним одношајима и поштовањем међународних уговора.

Ми не превиђамо тешкоће прилика, у којима примамо на се, истина частан али и теретан, задатак Краљевскога Намесништва, ну прожети добром и одсудном вољом, да своје дужности испунимо, ми, с вером у Бога, не очајавамо о успеху.

Са младим Краљем на престоу, са новим Уставом у јавноме животу отпочнимо, у име Божје нов живот, ново доба рада и штедње; нарочито приносимо на рад око народне привреде и народнога благостања.

Употребљавајући мудро народне слободе, одржавајући добар ред и мир у земљи, ми ћемо најбоље послужити оснажењу своје отаџбине и остати елемент реџа и мира и на дому и у колу балканских народа.

Срби!

Божија је воља, да Србија у тешким историјским данима нађе свагда нових животних извора под сретном звездом Обреновића. Прикупимо се сви око њиховога славом увенчаног Престола, уз њиховог младог и племенитог потомка, па да Му, у осећању оправдана поноса, можемо сви заједно, кад дође време, предати Србију задовољну, срећну и напредну.

Живео млади Краљ Србије! Живео Александар I! Живела Србија!

у Београду, 22 фебруара 1889 год.

КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ:

ЈОВ. РИСТИЋ

К. С. ПРОТИЋ ГЕНЕРАЛ

Ј. БЕЛИ-МАРКОВИЋ ГЕНЕРАЛ

Председник министарског савета.

министар војни,

генерал,

К. С. ПРОТИЋ.

РЕДОВНИ САСТАНАК

одбора општине београдске

(по стенографским белешкама)

држан 19 Фебруара 1889 год. у Београду

ПОЧЕТАК У 5 И ПО ЧАСОВА ПО ПОДНЕ

На састанку су били: Председник општине: Ж. Карабиберовић, члан суда: Јанаћ М. Јанковић, чланови одбора: г. г. Захарије Поповић, М. Банковић, Н. П. Михајловић, М. Д. Јанковић, К. Д. Главинић, Јов. Илиј, Гргуур Миленковић, Н. Крстић, Х. Д. Азриел, Т. Ј. Мијајловић, Раденко Драговић, Никола Р. Поповић, Мил. Ж. Маринковић, Т. Ђ. Наумовић, Св. Каранешић, М. Јосимовић, М. Ј. Марковић, Дим. Т. Вељковић, П. Д. Владаковић, Н. Милишић, Ј. Ж. Ђурчић, П. Цветановић, М. Миловановић, М. Обркнежевић, Дим. Ђирковић, В. Виторовић, Ђ. Николић, Н. Д. Кики, Жив. Бугарчић, Св. Боторић, Ђ. С. Новаковић, М. Велизарић и Јаков Бајлони.

Садржај одборске радње:

1). Избор Председника и чланова пореског одбора; 2). Нацрт уговора са г. Смрекером за грађење пројекта за варошки водовод; 3). Избор комисије за регулацију „Варе Венеције“.

Пре но што је приступљено дневном реду, положили су по закону заклетву новозабрани *одборници*: г. г. Никола Милишић, Илија Цветановић, Милаш Миловачовић, Милош Обркнежевић, Јован Ж. Ђурић, Никола Д. Кики и Димитр. Ђирковић и *заменици* г. г. Живан Бугарчић, Видоје Виторовић и Ђорђе Николић.

Г. Председник. Састанак је господо отворен. Изволте чути записник одлука из последње седнице, од 19. пр. мес. (Прочитан и примљен без исправке).

На првом месту данашњег дневног реда имамо избор председника и чланова за порески одбор, који ће кроз који дан почети свој овогодишњи рад.

Како најогромнији, најважнији, посао и у овоме пореском одбору природно лежи на председника, и како исти мора непрестанце да је и у службеном односу са надлежним министром, то је обично увек до сада за председника брано лице, коме је могућно оставити остале послове и од почетка до краја, по све дневно, и увек по цели дан, проводити у одбору. За то бих вам ја предложио за председника одбора г. Атанасија Бабовића бив. председника пор. управе, који је и правник, а и иначе са своје благе нарави врло подесан. За чланове промислићемо и листу саставити према варошким бројевима.

Г. Д. Ђирковић. Не слажем се никако с тиме, да председник пореског одбора буде чиновник, већ трговац. И ако је потребно да буде правник, можемо и таквог узети. Ето да изберемо г. Тихомира Ј. Марковића — Шанчанина, он је и правник.

Г. Милуг. Марковић. Много би zgodније било да се у конференцији договоримо о целокупној листи за порески одбор, јер избор овога, ствар је од опште важности, па свакако ваља размислити мало. (Усвојен предлог и седница претворена у конференцију. После конференције:)

Г. Ник. Поповић. Према малочашњем договору у конференцији, предлагам за председника пореског одбора г. Димитр. Ђирковића трговца, а за чланове г. г. Светозара Каранешића, Давида Симића, Ђорђа П. Ђорђевића, Перу Д. Владаковића, Милорада Д. Јанковића, Николу П. Михајловића, Стевана Радојковића трговца, Др. Јована Ђурића апо-

текара, Димитрија Стамечковића трговца, Захарију Поповића јувелира, Тихомира Ј. Марковића трговца, Илију Савића магазицију, Стевана Ивковића трг. Јована Петковића земљоделца, Давида Були трговца и Николу Кики трговца.

Г. Председник. Усвајате ли господо сви једногласно ову листу, коју предлаже г. Поповић према договору?

(Усвајамо). Оглашујем да је општински одбор једногласно предложена лица изабрао за порески одбор.

На другоме месту дневног реда, имамо „пројект уговора са г. Смрекером, по коме би нам он израднo пројект и планове за нови водовод. Ја сам био овлашћен од општинског одбора да приступим погодби са г. Смрекером, како би везали уговор за израду пројекта.

Но кад је тога ради он дошао у Београд поднео ми је понуду за уговор на другачијем основу од онога, по коме сам имао овлашћење за погодбу т. ј. изјавио је жељу да се са њиме веже уговор за израду пројекта с изгледом и на његово извршење израђеног пројекта. Због тога нашао сам да ће бити много zgodније, па сам пододбору за грађење водовода упутио г. Секретара да с њиме лично преговара. Пододбор је преговоре са г. Семрекером свршио, те изволите чути извешће које ће дати одборник г. Јосимовић, као председник пододбора за водовод.

Г. Мил. Јосимовић. Да проговорим најпре неколико речи ради објасњења како се је развијало водоводно питање, у колико мислим да нам је потребно ради г. г. одборника који до данас нису били у нашој средини. Биће познато свима да је пре годину — две дана општински одбор решио да се распише конкурс и у концесију даду нови водоводи, које општина намерава градити. Конкурс је био расписан и по њему добивено неколико понуда које су биле поверене широј комисији стручњака на оцену. Проучив све понуде, комисија је рефератом изјавила, да се ни једна од њих не може примити. Зарад решења самога питања као и о томе одакле вода да се узме, постојало је више комисија и у разнo доба и утрошено је на то доста времена, но није се успело да се питање разбистри, нарочито и с тога, што се овакви послови не раде комисијски.

Остало је било на томе, да се за употреби садања изворска вода, са извесном допуном и проширењем, а за осталу потребу да се узме савска вода.

На тој основи били су расписани и поменути конкурси а на истој је и данашњи председник општине ступио у споразум са г. Смрекером и побудио га, да на сопствени ризик изради и поднесе генерални пројекат за водовод. Овакву понуду г. Смрекеру изнео је прошле године председник одбору општ. на решење.

Како смо нас неколицина инжењера били у одбору, ми смо начелно били противу предухитреног решења тога питања и доказивали смо: да би било врло штетно и неоправдано на речени начин поступити, и савском водом варош снабдевати, по што се предходно није испитало да ли има изворске или подземне воде. Услед тога одбор је изабрао у истој седници једну техничку комисију од 7 чланова и ставио јој у задатак на првоме месту да проучи саборат г. Смрекера и каже шта ваља чинити. Проучив понуду г. Смрекера, ми смо поднели извешће да се она, таква каква је, не може примити, и да је ради дефинитивног решења питања о новим вар. водоводима потребно претходно тачно испитати, има ли изворске или подземне воде, која би се за водоводе могла употребити, па тек ако би се показало потпуним испитивањем да у околини Београда такве воде у довољној количини нема, тек тада да приступимо комбинованоме систему. Усвојив то гледиште, одбор је одмах вотирао 20.000 дин. на истраживање

воде, а ми смо успели склонити г. Смрекера, као нарочитог стручњака, да са нама на томе истраживању ради. Посао смо почели Јула прош. год. и у јесен поднели извештај о резултату чињених испитивања, којима се показало да се у области „белх вода“, можемо надати потпуноме успеху. Тога ради било је потребно предузети накнадно веће, квантитативне покушаје и испитивања, да би се видело да ли одиста има оне количине воде на коју ми рачунамо и да ли неће нађена вода мењати свој квалитет кад се буде у већим количинама црпела? Општински одбор одобрио нам је и те предлоге, те смо посао наставили, и кроз 2 месеца поднећемо извештај са детаљима предузиманих и извршених радова на томе испитивању. У истој седници кад смо добили одобрење и за квантитативно испитивање воде у области „Белх вода“ предложили смо одбору, да се са г. Смрекером одмах ступи у преговоре и погодбу за израду водоводног пројекта, како не би губили времена, већ били у стању, по свршетку квантитативних испитивања, одмах приступити и дефинитивним корацима за остварење нов. водовода. У овај посао могли смо се пак упуштати, по што је г. Смрекер пристао да ради пројекат са обзиром на воду из области Белх вода, а ако се последњим резултатом истраживања воде не покаже довољан успех, да изради по истоме уговору пројекат и за другу евентуалну комбинацију. Одбор је примио и тај предлог у начелу и овластио председника општине да са г. Смрекером ступи у погодбу. Но г. председник је његову понуду упутно нама, по којој шта смо радили изволећете чути из нашег извештаја, који гласи: (види бр. 6. „Новина Беогр. Општине:“)

Пројект уговора овако је склопљен. (види исти број „Новина Београдске општине.“)

Г. Председник. Као што сте, господо, из извештаја и пројекта видели г. Смрекеру би се имало дати 15.000 награде; но, како је општински одбор већ и раније начелно решио, да се њему повери израда пројекта за уговор, то је сада потребно и главно размислити о правној сигурности уговора.

Г. Димитрије Ђирковић. Ја бих био за то да никако не везујемо уговор пре по што пронађемо воду.

Г. Председник. Из говора председника техничког пододбора г. Јосимовића, данас, као и из поднетог раније извештаја, можете се г. одборнице, уверити да је вода пронађена. Данас се накнадно још испитује, да ли ће та вода бити увек цста и потпуно добра кад се буде и у великим количинама употребљавала. Међу тим, нема никакве бојазни да се израда пројекта водоводног повери г. Смрекеру, јер он ће нам за исту цену израдити пројект било за жицу „Белх вода“ било за комбиновани систем данашњих извора за пиће, и савску воду за осталу потрошњу. Сем тога допустите ми поменути да се и иначе г. Смрекеру може изаћи на сусрет сваким поверењем, јер то није обичан предузимач који иде по свету и тражи посла. На против, он данас има гласа као светски зналац, који је не само у Манхајму пронашао воду, него су и водоводи награђени под његовом управом у *Милану*, *Манхајму* и другим местима, па је успехом тих својих значајних предузећа дошао у положај да га зову и траже. Намерив се сретно на-њ, ја сам и био успео да од њега добијем тако корисну понуду по којој би били сопствени господари подигнутих водовода и воду имали по 20. и неколико д. пара, докле су раније хтели уступити сва права другоме па би куповали своју воду по 80. дин. пара.

Г. Милан Маринковић. Ако стоји то да ће за исту цену израдити и други пројект на случај да се не употребе жине белх вода, онда би могли уговор везати одмах.

Г. К. Главинић Ваља да се разумемо потпуно. Данас није у питању хоћемо ли са са г. Смрекером везивати уговор за израду пројекта водоводног. То је одбор раније већ решио и по томе данас можемо се разговарати само о томе: да ли да уговор вежемо по нацрту који технички пододбор предлаже, или другачије?

Не треба се ни најмање плашити, јер ми не губимо ништа; дајемо човеку у израду један посао за који ћемо му исплатити 15.000 динара, кад га сврши и то, разуме се, ако га сврши по уговору. Међу тим, дефинитивну израду тога пројекта он ће предузети кад довршимо претходно и квантитативна испитивања пронађене воде, и тада већ знаће да ли има да ради дефинитивни пројект за „беле воде“ или за комбиновани систем.

Г. Мил. Јосимовић. Треба бити на чисто с тим, да је вода нађена. У простору 20 километара околине Београдске није било изворске воде колико је потребно, па ни мокродушка долина не даје ни из близа довољне количине. Данас добија се са извора 3. литра у секунди а потребно је у секунди сада већ 50 литара. Доцније биће потребно и свих 100. Толику количину могли би добити само из области „белх вода“. Тамо смо на 11-ом метру нашли воду која продире кроз шљунковите слојеве и неће се до на 60—70 сантиметара испод терена и образује простран ток подземне воде са падом ка Сави и Чукарици. Често се дешава у сличним приликама да таква вода садржи и гвожђе, више или мање, па такав је случај и код нас константован. За то је ваљало испитивањем и великих количина воде уверити се хоће ли увек бити иста мера гвожђа, или ће се показати више, ко што сме да буде. Иначе из других здравствених и техничких обзира та је вода добра што, је потврђено хемијским анализама и у нашим и у страним лабораторијумима,

Кад се дакле доврше ова квантитативна испитивања, г. Смрекер би имао у року од 2. месеца да нам изради пројект за водовод по програму који технички пододбор пропише.

Г. Жив. Бугарчић. Само исплата награде да се изврши по свршетку посла; рата да не буде, нити што издаје напред.

Г. Ил. Цветановић. У колико сам видео из прочитаног пројекта уговора и извешћа, не стоји ништа и о томе да ли нам се даје каква гаранција од стране предузимача.

Г. Председник. Гаранција нам није ни по чему тако потребна. У осталом, и као што сам већ једном рекао, глас г. Смрекера даје нам гаранције. За 15.000 дин. такви људи не могу себе доводити у питање. После, ми немамо шта губити; једино да не сврши пројект на време, у што ни најмање не треба да сумњамо, јер му најзад ништа у напред и не плаћамо.

Најзад г. г. ја вам не говорим сам, већ и комисија наших стручњака тако исто мисли, што и мене самог куражи највише да о томе човеку тако добро мислим и говорим.

Г. Свет. Богорић. Одбор је водоводно питање поверио руковођењу своје комисије, у коју као стручну има потпуно поверење. Ми смо све досадање радове те комисије предуспретаили с одобравањем и захвалношћу. И данас треба да с пуним поверењем усвојимо што нам се предлаже.

Г. П. Видаковић. У техничкоме пододбору, који је градио нацрт предложеног нам уговора није било и правника, а питање је од стране председника положено, да ли је с правне стране нацрт уговора добар? С тога би требало да га предходно проучимо правнички.

Г. Марко Велизарић. Да ли је г. председник општине предузимао нужне кораке ради откупа и закупа погођеног нам земљишта. (Н.З. одговорено у конференцији).

Г. Мил. Јосимовић. Односно питања о земљишту за резервоар имам да приметим, да оно до сада није могло бити

решено, јер ни смо на сигурно знали јоште која нам висина према терену у непосредној близини Београда стоји на расположењу. С тога, смо ми најпре и узели у обзир као минималну коту на резервоара 135 м. па је тако и у уговор унеше. Но како је накнадним мерењем нађена друга виша тачка, остављено је да се договоримо са г. Смрекером, кад буде дошао, те онда тек да се питање дефинитивно реши.

Што се тиче предлога г. Видаковића могу рећи да се не може имати ништа противу правничке ревизије уговора.

Но да поменем само, да су нацрт на моју молбу већ прегледали г. г. Андра Борђевић и Др. Драгутин Мијушковић проф. в. школе г. г. Милутин Марковић и Милан Мостић правозаступници и наши другови овде у одбору. Прва двојица нису учинили никакве, а г. Марковић јесте неке ситније приредбе.

Г. Ник. Милишић Предострожности ради мисли да нам треба добро позити. Можда је предузимач и солидан — не могу ништа да речем; но само помињем како су нам пре неколико година са свих страна и за Бонтуа говорили, не само поједина лица него и многи заводи, како је врло сигурна кућа на знамо до какве смо несреће дошли.

Молим да се узме ова моја реч као жеља за потребну пажњу.

Г. Ст. Боторић Са свим је ово различита ствар Ми имамо нап у часну комисију која знању Смрекера не уступа ни чим, и која му не би ни допустила да нас изигра.

Г. Ник. Милишић ипак ми се чини да не би требали вечерас ствар да преломимо. Боље је да штампамо нацрт предходно, па нек виде бирачи.

Г. К. Главинић није с горег бојати се и бити предострожан, кад су у питању општ. интереси, али треба и правити разлике код овог питања. Ми у овоме случају не увлачимо Општину ни у какву опасност, нити што дајемо. Простим речима речено узимамо човека у најам да нам сврши извесан посао, па кад то учини да му онда платимо уговорену награду.

Нама је план за израду водовода потребан, ако хоћемо један пут да до водовода дођемо. Не треба оклевати без нужде јер да смо и раније имали пројекат за водовод пре би га могли и саградити. Не може бити речи о томе, да се ово питање ломи преко колена, јер је већ скоро година дана, како смо ми једино опрезни на овим предходним пословима, а и пре нас бавили су се други овим питањем.

Г. Милутин Марковић Немам шта да говорим против саме ствари, него на говор г. Милишића да учиним примеду. Нацртом уговора, који се предлаже не даје се г. Смрекеру ништа више но израда пројекта, израда потребних планова, по којима би се водоводи градили. Само пак грађење водовода то је засебна, подишно одвојена, ствар о којој данас није реч. Уговором са г. Смрекером добићемо само план за водовод, а доцније ће мо се са њиме погађати да ли њему да поверимо и грађење.

Донеста, не смемо одлагати, крајне је време остварити водоводе, а већ низ година, како се осећа потреба и у одбору ради на овоме. Једном треба доћи крају, јер се без воде даље не може.

Г. Председник Како се нико више није јавио за реч, молим вас господо да кажете, усвајате ли предлоге комисије у извешћу, предложени нацрт за уговор, као и то, да се уговор пре подписа још једном прегледа од стране правника из одбора (усвајамо)

Оглашујем да је одбор решио; (види одлуку у броју наштампану).

Председник Сад идемо даље. На дневном је реду и један акт Управе в. Београда. Вама је господо познато, да је

пре више година једна комисија радила на томе, да се регулише бара Венеција. Неки грађани који тамо имају своја имања тражила. су код полиц. власти да им се да линија, па нам је полицаја писала да са себе скида одговорност. Ја нећу да именујем лица, која су то тражила и да ли она на то имају права, тек доста то, да ранија комисија није доспела била да тај посао сврши. Чуо сам да је било у тој комисији стручних чиновника који су тај посао вршили, и онда се стало на пут да се тај план не потврди. Полиц. власт сада оставља рок од три дана за извршење овога.

Ја мислим да се установи једна комисија од стручњака и од грађана, и да се та комисија користи свима досадањим радовима по тој ствари, а за тим да она све то прегледа и цео посао сврши уз припомоћ нашег општинског инжињера, те да нам после поднесе свој извештај како би се према томе тај посао свршио и како не би општина навукла на себе одговорност. Моје је мишљење, да та комисија има на уму и то, да је интерес општине да из ове ствари нешто за себе извуче, а да се неки приватни људи некористе бадава на штету општине, него да тако уреди ствар како би и једна и друга страна правичношћу била задовољена. Дакле ако усвајате мој предлог онда изволте да образујемо комисију.

Раденко Драговић Ја знам да је пре две године била комисија из нашег адвоката, чиновника и више грађана, па су неки добили тапије а неки нису, и незна се шта је општина о томе решила.

Председник Овде је главна ствар да се да правац за регулисање улица. Комисија ће све то извидити и колико који нема тапије на то он да плати колико одређено буде.

К. Главинић. Нема сумње да треба да образујемо комисију од стручних лица, као што г. председник предлаже, само би ја био и за то да иста комисија проучи и питање о заузимању општинске земље у томе крају (врло добро) те да се зна како та ствар стоји. Дакле да она мора и тај посао свршити.

Илија Цветановић Ја се опомињем да је пре две три године био један план и да има једна линија да се просече поред Илије Марковића до монопола дувана и опет друга линија. Тај је план после поднет г. Министру Грађевина и он га је препречио, те после одбор то преиначење није усвојио. Сад шта је даље учињено то не знам.

Председник Па то сам ја и казао већ.

Свек. Боторић Да усвојимо предлог г. Главинића потпуно. Нек се избере комисија па више не треба говорити.

Јоца Илић Као што је казао г. Главинић да усвојимо па који нема тапију нек му се одузме све, јер је он то од општине неправедно присвојио.

Председник Ми морамо одредити техничку комисију која ће казати како да се одреде улице, па, кад се то сврши, онда ћемо даље све знати шта је и како је. Ја би молио г. Главинића да кандидује лица за комисију.

К. Главинић Ако сте господо вољни да кандидујем лица за комисију (добро) онда ја предлажем г. г. Гргура Миленковића, Алексу Клежевића и Милоша Дамјановића инжињере и одборнике. Они знају све те ствари. Са њима нека буде и општински инжињер.

Председник Ја сам мало пре казао, да ће се та комисија користити и свима досадањим радовима по тој ствари. Она само има права да се користи, али ми их не вежемо, да то учине како је пређе било већ, како они сада нађу тако и могу тај посао свршити. Г. Гргур ће, као одавнашњи овдашњи инжињер знати, како треба да се сазна све што треба а он ће позвати и г. инжињера Козлића коме је такође то све познато.

Дакле г. Главинић је предложио три стручна лица, а сад би молио, да предложите некога и од грађана. (Тује се: г. г. Карапеша, Видаковића, Димитрија Ђирковића и Раденка Драговића. Усвајате ли? (Усвајамо).

Ја господо још док сам био пређе председник имао сам намеру да преместим малу пијацу на какво згодно место И ова марвена пијаца не може остати онде где је, због неударности за остале крајеве, одкуда се производи допосе — па с тога та комисија пека има и тај задатак да створи тамо једно земљиште за велику производну пијацу, па том приликом да се створи и место за једну школу. (Врло добро).

К. Главинић Кад сте г. председниче ви покренули питање о пијаци, онда ћу ја бити слободан да напоменем комисији да тамо између имања браће Ђорђевића и Н. Михајловића има један канал општински. Тај је канал сад излишан па нека комисија ова и то има у виду приликом овога рада (добро).

Председник Дакле, свршена је и ова ствар.

Сад да пређемо на другу.

Вама је познато, да је било покренуто питање о реону вароши Београда. Та се ствар вукла дуго и напоследку од стране општинског одбора испраћена г. г. Министрима унутрашњих дела и грађевина на решење према двама варијантама комисијске већине и мањине. Г Министар грађевина у последње време усвојио је реон по мишљењу мањине са неким изменама, и ми можемо мислити, да је то обавезно за нас. Но стручни људи из одбора прегледали су тај план и изјаснили се, да је то само скица и то која не одговара природи и коју је извршио један човек. По томе ја сам изнео одбору акт г. министра (врло добро) и на мој предлог одбор је општински одредио једну комисију која је ишла и саврила тај план са природом. Молим вас да чујете шта да комисија каже:

Секретар чита извештаје који гласе:

(Свршиће се)

НЕСЛУЖБЕНИ ЛЕО

СРБИЈА

У

ДЕВЕТНАЈЕСТОМ ВЕКУ

НАПИСАО

СЕН-РЕНЕ ТАЉАНДИЈЕ

ДРУГА СВЕСКА

ПЕТИ ДЕО

Пад кнеза Милоша.

Насиља Милошева. — Завера браће Симића. — Крушевачка светковина. — Буна у којој су умешани и министри кнежевски (јануар 1835) — Она бива побеђена у часу кад изгледа да је победила — Тријумфални улазак Милошевог у Крагујевац — Он обећава земљи устав.

II

(Наставак)

Тешкоћа је била договорити се, јер агенти Милошеви беху на опрезу, и састајање оваких личности изгледало би им подозриво. Још је опасније било водити преписку или радити преко најмљених људи — по што нико никоме није смео веровати под будним оком Милоше-

вим. Најзад, укаже се једна згодна прилика, на коју се, као на наравну ствар, могло и сачекати. На измаку 1834 године жена Стојана Симића породи се, а син кнежев, по праву венчаног кумства, имао је дете да крсти. Стојан Симић живео је тада у Крушевцу, на свом огромном имању. У свако друго време, мајка би отишла куму у кнежевски му конак, али јој Милош хтеде уштедети тај пут, и пошље у Крушевац кнегињу Љубицу са младим кнежевићем. Само светковање било је сјајно. Под изговором прављења пријатна друштва кнегињи, Симић позове све личности у завери, као Аврама првог министра Милошевог, па Ђорђа Протића, Милету Радојковића па Ресавца и најзад кап. Милутина, брата оног страшног Хајдук Вељка што погибе на кули неготинској последњих дана Карађорђевог владе. За пуним столом пило се, наравно, у здравље кнежево, али у вече, кад кнегиња и пратња јој одоше на одмор, завереници се скупе у један буџак куће, да тамо склопе свој план. Најжешћи међу завереницима, Стојан Симић и Ђорђе Протић, смедоше предлагати и само убиство кнеза: али остали се томе одлучно одупреше. Милета Радојковић нарочито, — а то је један од оних који су се противу Милошевог деспотизма најенергичније борили — дотле је чак ишао да је казао: „ко год дигне руку на Милоша, или само покуша да га тера, нека зна да ће и мене наћи на свом путу“.... Дакле, реше да се једна велика демонстрација спреми за *скупштину* која се има састати првога фебруара, или после пет или шест недеља. Донде, сваки је дужан био да задобије скупштинаре који се још колебају, и додаци потписе на једну општу молбеницу. На кратко, скупштина ће из гласа тражити *устав* који ће учинити крај владајућој самовољи. Завереници су знали да имају за се оне чији је углед Милош умалио и полет задржао, — као што беху војводе и сеоски прваци, — али су знали и то, да је сељак добро расположен према влади. Да би, пак, задобили и масу, они унесу у свој програм и нешто демагоштва, извесна, опасна јер претерана обећања, која су напред били решени да забораве кад им посао за руком изађе. Тако, на пример, они не само да су обећавали, да ће укинути кудуке и извозну царину на стоку, него, да ће свако моћи сећи шуме без обзира на стечена права. На тај начин и прост народ ће пристати, и онда ће се моћи сложити диктирати Господару. Тек, ако би се Милош успротивио, прибећи ће се оружју; и сваки од завереника обеже се да ће подићи свој округ.

По свршеном весељу, кнегиња опет узме пут Крагујевца — и не сањајући да се тако страховита једна завера сковала на њеним очима, и у сред здравица и усклика. Тек, двојица из њене пратње, — неки Анастас буљук-бапа и Пекета татарин, — могоше нешто намирисати. Њима су се многе ствари учиниле подозриве. По што су, јахајући поред кнегиње на неком остојању, мање више један с другим шапутали, то једног од завереника, капетана Милутина, узнемири њихово држање. Кад год им је прилазио — а то је било више пута — њихов се разговор с места прекидао. Њему се тада учини да је све откривено и изгубљено. И онда, кидајући ствар, рећи ће им: „шта ту ваздан тајите? Зар ја не знам о чему ви разговарате?... али ако сам се и умешао то је само за то да ствар књазу откријем“. Може се мислити да су Настас и Пекета једва дочекали да дође капетан у ову ватру, те да од њега извуку праве тајне. Они се направише као да све знају, док, у истини тек, тада за све дознадоше. Чим стигну у Крагујевац, они извести

кнеза и о завери и о томе како су ју проклевали. Милутин понова призна и дода још неке појединости, као на пример, да су Ђорђе Протић и Стојан Симић били решени да га убију. Јадник је био свестан бруке коју чини, па, по што је издао своје другове, ишао је да их избави. Чим дође кући он напише Симићу да је Милош све дознао.

Ова вест мораде убрзати догађаје. У место да чекају на скупштину, завереници одмах прегну да побуне округе на које су рачунали. Тако, док су Милосав Ресавац, Милета и Стојан Симић скупили око себе своје верне, чланови врховног Суда, који беху учесници у овој завери, поименце Ђорђе Протић и Мајсторовић, издаду у име кнежево, наредбу свима командирима народне војске, да све што могу крену на Крагујевац, гди се има сакупити војска српска да одбије упадај Турака. Већина људи који тада маршираше на Крагујевац није, дабогме, ни знала шта ће тамо.

Јануара 6-тог 1835 Симић, Милета и Аврам Петронијевић, примичући се са разних крајева Србије, саставе се у околини Крагујевца, на челу неколико хиљада људи. И ту, пред војском, први министар Милошев, Аврам Петронијевић, изађе са најжешћом оптужбом противу кнеза, свога господара. Он је нападао и његов јавни рад и његов приватни живот. „Ова слобода Србије (рећи ће он) зарад које је толико породица српских у црно завијено, је ли то својина целог народа или је снахидук једнога Милоша? Како ствари сад стоје, Србија је само тираније променила: добила је, на место наше београдског, Милоша који на њу товари намет за наметом, баш као да је ова земља његова градина а овај народ његов роб..... Па онда, каква чуда и покори! Има ли тога чија је жена или ћерка сигурна од његових ћефова? И гди су нам црквени закони? гди пост и причешће? Ово је друга година како Бог шаље на земљу сушу и град, а то није ништа друго до Божија казна над земљом безбожна господара. Јест (рећи ће још Петронијевић) ето за што је Милош постао мрзак свима, — и старим пријатељима и најстаријим слугама својим, па и самој жени својој, светлој кнегињи Љубици, која се и побунила на толике неправде и одобрила овај устанак приликом свог путовања у Крушевац. Дакле, сви пријатељи српске ствари треба сад, без оклевања, да иду на Крагујевац, где ће им се хиљаде устала народа придружити. И ту, у самом срцу своје државе, Србија ће опет узети власт у своје руке”.... Тако је Петронијевић говорио, али народ који га је слушао већ не беше спреман за такве разговоре. Људи почеше колебати се и гунђати.... Осетив то, говорник, са чудесном вештином, промени тактику: „Боже ме сачувај (наставиће он) да ја што Милошу учиним! Па зар му ја нисам кум? И зар ја не знам шта сам му дужан? Не говорим ја ово у свом интересу, већ у интересу земље. Кад би ја само себе и своју корист гледао, ја бих онда ћутао — јер, овде глава игра и ја могу за општу ствар и животом да платим — али осећам за Србију и чиним ово из благодарности према самоме господару, који је починио толика велика дела, и који сам није крив, него они око њега, који му подилазе, с народом га завађају и иду да га упронасте“....

Сведена у ове границе изјава је могла бити примљена од народне војске. Кад је реч била само о томе да се књазу учине неке учтиве примедбе, свет је био готов да пође за завереницима.

Него, шта ради Милош за време док се буна вије око капија његове столице? Он беше тада у Пожаревцу. Дознав да оружан народ са свију страна наваљује на Крагујевац где су смештене све касе и архиве државне, он, у први мах, подаде се слабости која би била необјашњива код таквог једног човека кад не би било гриже савести у деспота. Његове погрешке, његови греси можда, изађоше тада пред њега и избрисаше спомен патријотских му заслуга. За тренут он изгуби сваки појам о својој величини и паде испод самог себе. Неспугран у верност војна му министра Томе Вучића, који је командовао војском у Крагујевцу, уверен да је и сама Љубица, за време бављења јој код Стојана Симића ступила у договор са завереницима, и видећ у страху где се сва Србија диже противу њега, он се осети сам немоћан, осуђен и — хтеде да бежи. Он је, управо, и нагао био — решен да остави Србију и пошао је чак и не објаснив се са другом јуначких му дана, не узев збогом ни од ње ни од деце своје. Ствар би била и свршена, да не би једног човека у његовој пратњи, неког Коце сердара, који га је и молио и корио, и кумио и преклињао, ради славе његове и ради имена српског, докле га није, готово на силу, задржао и у Пожаревцу вратио.

(Наставиће се.)

ИСПРАВКА

У последњем броју нашег листа, а у реферату сталног техничког одбора за извршење водовода београдског, поткрало се више штампарских погрешака. Тако на пример, на другој (41-вој) страни првом ступцу и последњем реду стоји „готово се њима“, а треба да стоји: *то се његовом*. Даље на истој страни другог ступца у 52-гом реду стоји „довољно“ а треба да буде *дозвољено*, и у реду одмах затим (53-ћем) при крају „он“ у место *она*.

Исто тако и у следећем нацрту уговора треба исправити ове погрешке. У § 1 први ред у место „да даде“ треба да буде *даје*, у § 3 седми ред у место „200м“, треба *2000м³* у § 6 а) први ред у место „све практичке“ треба да стоји *све графичке* и у истом § под б) у место „пројективних“ — *пројектованих* радова. Даље, у § 12 страна 44-та у трећем реду стоји „податке“ а треба да буде *издатке*, и у истом реду истог § и стране у место „цртање“ *цртеже*. Најзад, у § 13 први ред у место „Од данас“ треба да стоји *од дана* и у 14-том реду истог §. у место „из стручњака“ треба да стоји *из три стручњака*.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Изашла из штампе књига,

КАРАКТЕР

ПО

САМУИЛУ СМАЈЛСУ

Може се добити у свима књижарама.

Цена 2 инара.